DIETRICH SCHULZE-MARMELING

Manuel Neuer

Nejlepší brankář světa

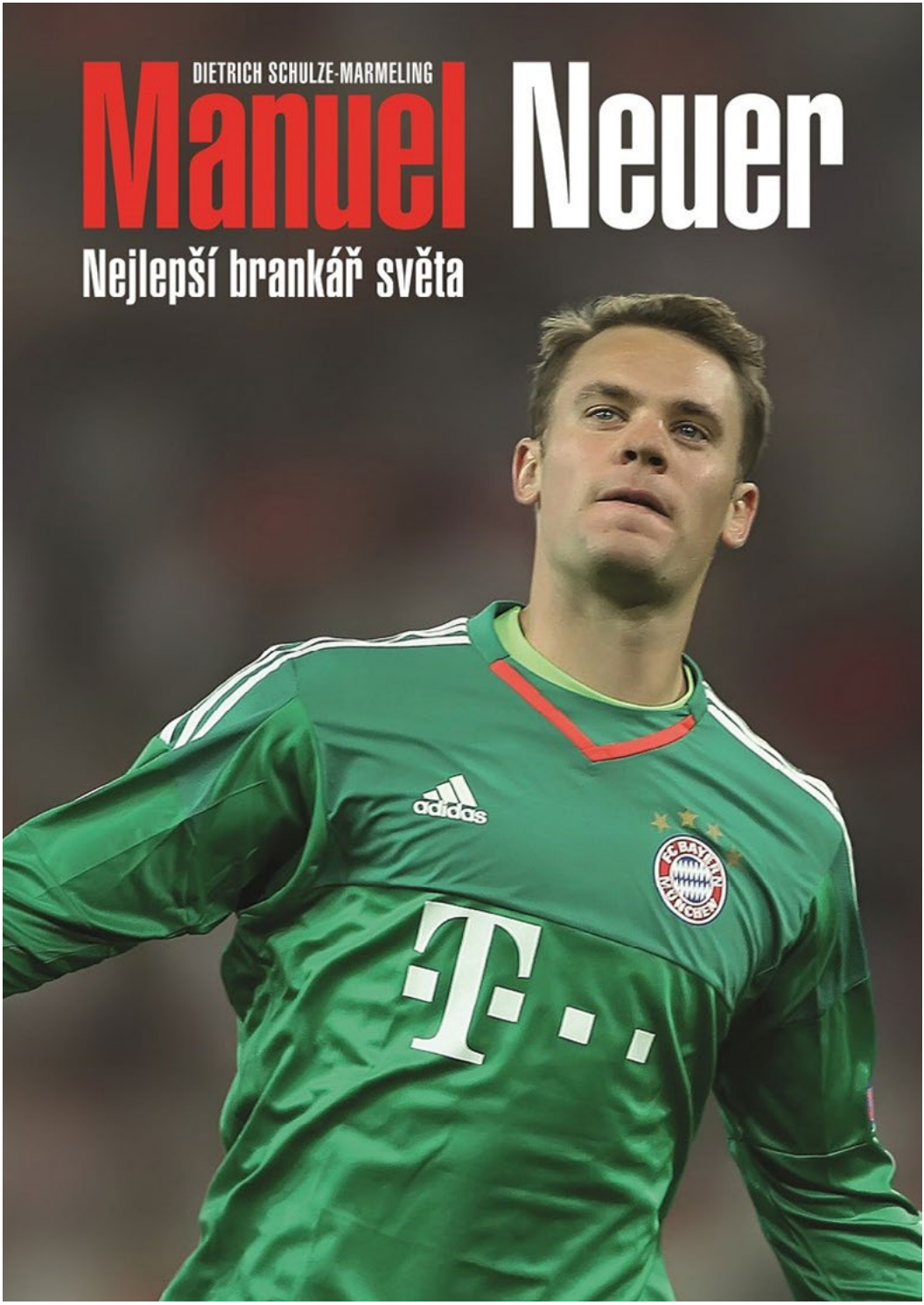

Manuel Neuer: Nejlepší brankář světa

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

x·y·z
NAKLADATELSTVÍ

Dietrich Schulze-Marmeling
Manuel Neuer: Nejlepší brankář světa – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

DIETRICH SCHULZE-MARMELING

Manuel Neuer

Nejlepší brankář světa

OBSAH

Prolog 7

Předmluva 9

KAPITOLA 1: NÁDECH DOBRODRUŽSTVÍ 15

KAPITOLA 2: MONAKO? BUER-STŘED! 31

KAPITOLA 3: UČŇOVSKÁ LÉTA V SCHALKE 47

KAPITOLA 4: VAN DER SAR, LEHMANN, BUTT – ZROZENÍ AKTIVNÍHO BRANKÁŘE 69

KAPITOLA 5: NA CESTĚ DO SVĚTOVÉ ŠPIČKY 89

KAPITOLA 6: NĚMECKÁ JEDNIČKA 113

KAPITOLA 7: NECHCEME NEUERA 139

KAPITOLA 8: MÁM JEŠTĚ VYŠŠÍ CÍLE 161

KAPITOLA 9: V JINÉM SVĚTĚ 181

KAPITOLA 10: ŠEST TROFEJÍ BĚHEM DVOU LET 207

KAPITOLA 11: MISTŘI SVĚTA 227

KAPITOLA 12: BRANKÁŘ A HRA JEHO TRENÉRA 245

KAPITOLA 13: KOMPLETNÍ BRANKÁŘ 265

Životopisná data 285

PROLOG

„Nejen, že je to po čertech dobrý brankář, je to také první brankář na světě, kterého mě opravdu baví sledovat, a to i přesto, že jsem útočník. Ostatní mají každou chvíli příležitost předvést se efektními zákroky, jemu ale stačí málo. Manu se třeba jenom třikrát dotkne míče a je hned hlavní hrdina. Třeba když hlavičkou zlikviduje míč a pošle ho za velké vápno. Je to naprosto fenomenální hráč."

Mario Gómez, útočník

„Myslím, že by ve druhé lize získal pár bodů i jako útočník."

Miroslav Klose, útočník

„Manuel Neuer je ve všech ohledech fantastický."

Diego Armando Maradona

„Pokud nemáte tuhle hru v krvi, nepůjde vám to. Musíte být fotbalista tělem i duší, abyste takhle hrál."

Lothar Matuschak, juniorský trenér Manuela Neuera v klubu FC Schalke 04

„Každé fotbalové mužstvo na světě, které chce hrát dobrý fotbal, by chtělo takového brankáře."

Norbert Elgert, trenér Manuela Neuera v juniorském A-týmu FC Schalke 04

„Manuel Neuer je dokonalý brankář."

Andreas Köpke, trenér brankářů německé fotbalové reprezentace

„Manuel Neuer udělal z brankáře mnohem společenštějšího člověka."

Christof Kneer, „Süddeutsche Zeitung"

„Já sám sebe nechápu jako čistého brankáře. Jsem spíš brankář, který hraje s ostatními hráči."

Manuel Neuer

PŘEDMLUVA

MANUEL NEUER PATŘÍ BEZESPORU mezi nejvýznamnější brankáře fotbalové historie. Možná, že se jednoho dne ohlédneme za celou jeho kariérou a řekneme „Byl to ten největší." Neuer má své místo v učebnicích každopádně dávno zajištěné. A to nejen proto, že v roce 2014 získal se svým národním týmem titul mistrů světa. O několik měsíců později se při předávání Zlatého míče FIFA ocitl hned na třetím místě za Cristianem Ronaldem a Lionelem Messim. Skutečnost, že mnoho oslovených novinářů, trenérů a hráčů zařadilo po bok megahvězd Realu Madrid a FC Barcelona, které této anketě dominovaly už v minulých letech, právě brankáře, svědčí o výjimečnosti Neuerova fotbalového umění. Jogi Löw, trenér německé reprezentace, pronesl po vítězství na mistrovství světa následující slova: „Myslím, že Manu je člověk, který mění světový fotbal. Je to první člověk, který dokáže takhle rozehrát a dirigovat ostatní hráče. Tohle je budoucnost fotbalu. Na mistrovství světa fungoval jako jedenáctý hráč v poli. Vnesl do hry úplně nový rozměr."

Navzdory těmto fascinujícím skutečnostem jsem v uplynulých měsících musel mnohokrát vyslechnout tu samou otázku: „Proč chceš psát zrovna o Neuerovi?“ Můj nápad jim připadal nudný, i když nedokážu vůbec pochopit proč. A další námitka: „Poskytne ti život teprve devětadvacetiletého brankáře dostatek materiálu na to, abys o tom napsal celou knihu?“

Na Manuelu Neuerovi mě zaujaly především tyto momenty z jeho brankářského a osobního života:

- V první řadě to byl samozřejmě jeho specifický styl hry. Tento styl mě stále fascinuje, protože ve své radikálnosti a účincích výrazně přesahuje standard, který je po brankáři běžně vyžadován. Možná i proto, že jsem fanoušek fotbalu starého Ajaxu, kde se používal výraz „totaal voetbal“ a kde vznikl brankářský styl, v jehož rámci „poslední muž“ operuje blíž u svých spoluhráčů, než tomu bývá zvykem. Byl to způsob hry, při němž brankář překračuje vymezené hranice, rozvíjel se na přelomu šedesátých a sedmdesátých let a v devadesátých letech byl přesvědčivě demonstrován především v osobě slavného Edwina van der Sara. Tato kniha je tedy trochu jednostranně zaměřená. V Německu to pak byl Jens Lehmann, kdo interpretoval roli brankáře mnohem ofenzivněji. Stále však zbýval velký kus cesty k pojetí, které již několik let realizuje Manuel Neuer. Teprve Neuer je prvním gólmanem v historii kopané, který se dokonale zapojuje do hry v poli.
- Zaujaly mě také opakované problémy a námitky, které fanoušci a fotbalová veřejnost vůči tomuto gólmanovi měli a které přetrvávají dodnes – dokonce i po Neuerově památném výkonu v zápase proti Alžírsku na mistrovství světa 2014. Dost lidí dychtivě čeká na jeho další chyby, aby se konečně potvrdila jejich stokrát omílaná fráze: „Brankář musí hlavně chytat!“ Kdo by se odvážil tuhle větu zpochybnit? A cožpak Manuel Neuer nechytí skoro každý míč, který

ohrožuje jeho branku? Kolik brankářů tohle dnes umí líp než Manuel Neuer? Dotáhl by to Manuel Neuer tak daleko, kdyby nedokázal plnit svůj hlavní úkol? A postavil by ho trenér německé reprezentace Jogi Löw jako jedničku pro světový šampionát 2010 a 2014 jenom proto, že umí hrát fotbal, a přitom by nechytal góly? Ne, Manuel Neuer je jako brankář naprosto dokonalý.

- Dalším zajímavým fenoménem jsou vlny nevole, které provázely jeho odchod z „dělnického klubu" Schalke 04 do „elitního" FC Bayern Mnichov. Byla to zřejmě vůbec nejdramatičtější reakce provázející přestup hráče z jednoho klubu do druhého v dějinách německého fotbalu. Manuel Neuer ztělesňuje odvěké dilema své profese, které jako mladý profesionální fotbalista a jako fotbalový fanoušek v jedné osobě silně prožíval už v prvních letech své kariéry. Toto napětí mezi realitou profesionálního fotbalu a myšlením diváka se právě při jeho odchodu z Schalke projevilo s maximální možnou intenzitou. Manuel Neuer je povoláním fotbalista. A fotbalista stejně jako třeba běžný úředník logicky změní zaměstnání, když mu někdo nabídne výhodnější podmínky. Povolání fanouška neexistuje. Fanoušci jsou přesto významnou konstantou této hry. Kdo ztratil srdce pro Schalke, zůstává nadosmrti příznivcem tohoto klubu. Pro fanoušky Bayernu to platí zrovna tak. Z toho jasně vyplývá, proč jsou transfery hráčů do jiného klubu pro fanoušky spojeny s mnohem silnějšími emocemi, než je tomu u samotných hráčů.
- Pomíjivost kariéry a podíl „bezejmenných hrdinů" na rozvoji špičkových sportovců. Neuerova kariéra se mohla ubírat úplně jiným směrem. Když mu bylo třináct, chtěli ho v Schalke 04 kvůli jeho malému vzrůstu vyřadit. Kdyby se tenkrát nenašli lidé, kteří v Manuelu Neuerovi viděli perspektivního brankáře, a kdyby nad ním v klubu v tomto okamžiku zlomili hůl, nikdy by nedošlo ke zrodu gólmana světového formátu, jímž se postupem času stal. Všichni ti Guardiolové,

Kloppové a další současné trenérské hvězdy stojí v záři reflektorů a jsou středem pozornosti. Osobnosti, které dělají z malých fotbalistů budoucí fotbalové hvězdy, však často vůbec nevidíme, protože se zrovna nenacházejí v objektivech médií. Tato kniha proto pojednává i o těchto bezejmenných hrdinech německého fotbalu, jako je Norbert Elgert, Lothar Matuschak a mnozí další, kteří se na všech úrovních starají o výchovu budoucích reprezentačních hvězd. Jsou to opravdoví a zkušení lidé, jejichž postřehy a názory o fotbale vydržíte poslouchat třeba hodiny. A to nejen díky tomu, že to jsou kompetentní odborníci, ale také proto, že to bývají úžasní pedagogové. Většinou jsou i velmi skromní. Překvapí vás, když vám za každou druhou větou zopakují, že „za všechno, čeho Manuel dosáhl, vděčí hlavně sám sobě“. (Lothar Matuschak)

Chtěl bych na tomto místě poděkovat několika lidem, kteří přispěli ke vzniku této knihy. Jsou to: Eddy Achterberg, Bernd Beyer, Jörg Butt, Norbert Elgert, Siegbert „Siggi“ Hüneborn, Christof Osigus, Hartmut Hering, Lothar Matuschak, Christina a Michael Matthoffovi, Olivier Kruschinski, Jaap Visser, fanoušci Schalke 04 a Bayernu Mnichov. Mezi ty, jimž bych rád poděkoval, patří také příslušníci ultras Bayernu ze skupiny Schickeria, jejichž problémy s Manuelem Neuerem jsem nedokázal nikdy pořádně pochopit a akceptovat je (aniž bych tím ale snižoval jejich zásluhy za jejich boj proti rasismu, antisemitismu a homofobii ve fotbale).

Má snaha navázat v průběhu psaní knihy přímý kontakt s Manuelem Neuerem byla poněkud vlažnější, protože jsem to s ohledem na charakter textu nepovažoval za nezbytně nutné. Nepokládal jsem v podstatě jiné otázky než ty, které mu novináři během jeho kariéry běžně pokládali. A nedostával jsem také žádné radikálně odlišné odpovědi. Přesto bych nechtěl v čtenářích budit dojem jakési pseudoautorizace této knihy.

Management Manuela Neuera napsal už v rané fázi přípravy této knihy nakladatelství, že na knihu o oblíbeném brankáři ještě nenazrál čas a že to je i jeho osobní názor. Mně ale nešlo o to, vyprávět příběh jeho života. Šlo mi spíš o fenomenální styl jeho hry – odkud pochází a jaké jsou jeho zdroje, jak se k němu Manuel Neuer vlastně dostal a jak ho rozvíjí, jak ho vnímá veřejnost a co pozitivního by v budoucnu mohl přinést.

Dietrich Schulze-Marmeling, srpen 2015

KAPITOLA 1

NÁDECH DOBRODRUŽSTVÍ

SKORO KAŽDÝ MISTR SVĚTA zažívá na své cestě k titulu alespoň jednou v životě okamžik pochybností o své vlastní hodnotě a možnosti zvítězit. Někdy mu dokonce hrozí předčasné ztroskotání. Stává se velmi zřídka, aby byl při každém utkání o mistrovský titul přesvědčen o své suverénní výhře.

V zápase proti Alžírsku na světovém šampionátu v Brazílii 2014 se naděje pro německou reprezentaci ve 128. minutě a 21. sekundě málem rozplynuly. Kdyby tady nebyl brankář Manuel Neuer. Tento gólman se onoho památného 30. června 2014 v Porto Alegre blýskl nejenom několika efektními parádičkami. Neuer není v tomto zápase jenom brankář s tisíci rukama. Zpracovává míč především nohou, a kromě svých povinností v bráně vystupuje jako libero nadprůměrně předvídající příští akce soupeře.

Ještě nikdy v 84leté historii světového šampionátu neinterpretoval brankář svou roli tak nekonvenčně a ofenzivně (a přitom se každou chvíli nepohyboval na samém okraji propasti) jako Manuel Neuer v tomhle osmifinálovém zápase.

Nevyrovnaný účet

Tým kouče spolkové reprezentace Jogiho Löwa postoupil coby vítěz své skupiny. Alžírsko ve své skupině skončilo druhé po Belgii. Většina německých fanoušků a německých hráčů ví dobře, že to je velmi silný soupeř. Později všem dochází, že z šesti soupeřů na cestě německého týmu do finále jsou právě Severoafričané nejnepříjemnější. Alžírsko má s německou reprezentací nevyrovnané účty. V roce 1982 na mistrovství světa ve Španělsku sice v první skupinové fázi porazili úžasným výkonem Němce 2:1, ale pohořeli v postupu do druhé skupinové fáze, protože ho společně vytlačily v pavouku sousedící týmy Německa a Rakouska. Němcům pak v Gijónu na postup stačilo těsné vítězství 1:0. Právě zde, v Porto Alegre měla být tato „potupa z Gijónu“ odčiněna a pomstěna.

Vahid Halilhodžič, bosenský kouč týmu přezdívaného „Les Fenecs“ (Pouštní lišky) k tomu řekl: „Nezapomněli jsme. Nezapomněli jsme ani na Gijón, ani na Německo. 32 let je dlouhá doba, ale každý Alžířan si dobře pamatuje, co se tehdy stalo.“

Němci se nemohli spoléhat ani na ramadán. Poprvé od roku 1986 kolidoval světový šampionát s tímto muslimským svátkem, jehož součástí je i půst. Alžírský trenér i hráči se vyhýbali přímé odpovědi na otázku, jestli budou předepsaný půst skutečně dodržovat. Různé informace ale naznačovaly, že ve výjimečných případech je přípustné půst porušit a jíst i přes den a že vrcholoví sportovci do této kategorie výjimek patří. A projekt „pomsta za Gijón“ takovým výjimečným případem určitě byl.

Problémy se sestavou

Trenér spolkové reprezentace přijíždí do Brazílie se sestavou, jejímiž členy jsou též lehce zranění hráči, které lze naplno nasadit teprve v průběhu turnaje. V prvních čtyřech turnajových zápasech tak musí kouč improvizovat. I brankář Neuer tenhle problém řeší – zažil to při posledním finálovém zápase německé Bundesligy. Pří utkání s Borussií Dortmund si brankář vítězného Bayernu zranil rameno. Nad nasazením aktuální německé jedničky tedy několik týdnů visel otazník. V Brazílii má Neuer naordinované nejdřív jenom omezené tréninkové dávky. Při druhém zápase je sice v brance, ale teprve ve čtvrtém zápase německé reprezentace s Alžírskem může být „konečně zase užitečný".

Je tu i další problém se sestavou mužstva. Kromě jeho kapitána Philippa Lahma tady není k dispozici žádný krajní obránce mezinárodního formátu. Lahm je ale ze začátku potřeba v defenzivním středu hřiště, Sami Khedira a Bastian Schweinsteiger, kteří tuhle oblast obvykle kontrolují, nejsou v úvodu šampionátu ještě úplně fit a Löw na sebe nechce brát riziko, aby tyto dva potřebné hráče předčasně odepsal.

V zápase proti Alžírsku musí Löw oželet i středního obránce Matse Hummelse, kterého sklátila chřipka. Místo něj se má na pozici stopera posunout Boateng, který tak bude bránit vedle Mertesackera. Boatenga pak na pravém křídle zastoupí dvaadvacetiletý Shkodran Mustafi, který byl do reprezentačního kádru vybrán teprve dodatečně, poté, co si Marco Reus při posledním tréninkovém zápase přivodil těžké zranění a musel se vzdát jakékoli naděje na cestu do Brazílie. Mustafi je zvyklý za normálních okolností plnit funkci středního obránce nebo středního defenzivního záložníka.

Při úvodním hvizdu osmifinále se Mustafi může pochlubit pouze 107 odehranými minutami za národní tým. Pravým obráncem je Benedikt Höwedes, rovněž zkušený střední obránce. Jogi Löw má tedy v obraně hned čtyři stopery.

V Porto Alegre provází prvních 45 minut zápasu neobvykle chladný déšť a německá reprezentace předvádí poněkud zmatené představení. Alžířané dobře brání, a když získají míč, jdou rychle a rezolutně dopředu. Němci jsou nervózní. Všechny přednosti, za které byli dosud chváleni, jsou najednou ty tam – nejpřesnější jedenáctka šampionátu najednou převádí neskutečné množství chybných přihrávek, díky nimž přichází zbytečně o míč. V obraně mají „pseudokrajní obránci" Mustafi a Höwedes problémy a nedokážou se přirozeně zapojit do hry. Když získají míč, nedokážou plně využít prostor po stranách hřiště. Obranná řada Němců pak často „stojí" – ale ne na správném místě. Nechtěným důsledkem tohoto „systému" pak je to, že brankář vstupuje do hry jako stoper.

Na hraně propasti

Alžířané nakonec využívají Mertesackerovu pomalost a nedostatečnou Mustafiho obranu – jakmile Němci ztratí míč, prorážejí jejich nedostatečně flexibilní obrannou řadu a míče se ujímají rychlí alžírští útočníci. Nebo dokážou poslat míč mezi jednotlivými hráči obranné řady, kteří mezi sebou udržují příliš velký rozestup. V těchto situacích je německá obrana skoro permanentně indisponovaná. Za normálních okolností by v takových situacích trenér stáhnul jednoho ze dvou středních obránců víc dozadu – tak, aby jistil své kolegy. U Němců ale tuto roli náhle přejímá brankář, který dokáže neskutečně předvídatovat, podporuje obrannou řadu, jako kdyby byl stoper, napravuje jejich chyby a dokáže doběhnout všechny míče Alžířanů, které se dostanou hluboko na vlastní území. Neuerova nečekaná iniciativa tak vtiskne hře Němců nádech dobrodružství. Jak později napíše v Cathrin Gilbertová v týdeníku Die Zeit: „Zatímco se německá fotbalová veřejnost dohadovala, kdo z obránců hrál nejhůř, přichází zezadu od brány Manuel Neuer a jednoduše napraví všechny chybné úkony německé defensivy."

Tak je tomu i v deváté minutě. Mustafiho střela je v alžírském pokutovém území odražena. Rychlostí blesku proniká míč široce rozestoupenými řadami německé jedenáctky. Na levém křídle nachází Islama Slimaniho, najednou se ale u něj z ničeho nic vynořuje Neuer – daleko mimo své pokutové území – a vybíhá s alžírským útočníkem podél pomezní čáry (!) a předvádí divákům nefalšovaný sprintérský závod. Alžířan se ještě snaží vykopnout míč do brány, ale končí daleko za brankovou čarou. „Nejlepší akce německé obrany v první půlhodině zápasu." (komentuje to později „Spiegel online.")

Ve 28. minutě je brankář opět aktivní a plní opět úkoly dalece za rámec svých povinností. Duchapřítomně zachrání příliš krátkou Mertesackerovu malou domů. Je to velmi odvážná až riskantní akce. Kdyby se Neuer jen o desetinu sekundy opozdil, skončilo by to pro něj červenou kartou. To by mělo neblahé následky daleko přesahující kontext šampionátu. Neuer by se stal bezpochyby obětním beránkem, jemuž by padlo na hlavu celkové fiasko německého týmu. Obraz zpackané akce by se vyryl do paměti milionů německých fotbalových fanoušků i trenérů dorostu. Po mistrovství světa by trenéři nepochybně své svěřence nabádali, ať za žádnou cenu neopouštějí branku, nebo jejich mužstvo skončí jako německý tým na mistrovství světa poté, co se díky téhle školácké chybě jejich naděje na titul obrátily v prach. Když Neuer vybíhá z branky a daleko od ní se pouští do riskantních úkonů příslušejících spíše obránci, přestává hodně fanoušků na stadionu i u televizních přijímačů napětím dýchat.

A není to zdaleka jediný okamžik, kdy se Neuer ocitá na hraně propasti. V Porto Alegre dělí triumf a totální ztroskotání pouze zlomky sekund. Nelze ale popřít jednu věc – kdyby takhle nehrál, Německo by se nikdy nestalo mistrem světa, ale jelo by předčasně domů. Při vší úctě ke dvěma dalším německým brankářům, kteří se světového šampionátu zúčastnili – tedy k Ronu-Robertu Zielerovi a Romanu Weidenfellerovi,

nikdo z nich by onoho dne nedokázal k záchraně německé reprezentace takhle přispět. Kdyby tyhle kousky prováděl – ať už úspěšně nebo neúspěšně – ve svém pokutovém území, asi by je sotva někdo komentoval či kritizoval. Obětního beránka by si našli jinde. Neuer nakonec komentuje svoji riskantní hru se stoickým klidem, jak kdyby své vystoupení ani trochu neprožíval. „Měl jsem to pořád pod kontrolou. Dával jsem pořád pozor, aby se mi to nevymklo z rukou."

Riziko povolání

Když se o několik měsíců později ptá novinář z časopisu Die Welt Neuera znovu na jeho památný výkon na tomto mistrovství světa, je jeho reakce celkem lhostejná, až trochu odmítavá.

Die Welt: „Po světovém šampionátu jste považován za prototyp nového brankáře-obránce."

Neuer: „K tomu bych řekl, že jsem v Brazílii svou hru nijak nezměnil. Vždycky jsem tak hrál. Když jste ale na mistrovství světa, odehrává se to na úplně jiné platformě, všichni tomu věnují úplně jinou pozornost. Proto se říkalo, že jsem objevil úplně nový styl hry. Tak to ale nebylo."

Die Welt: „V osmifinále proti Alžírsku jste byl ale spíš mimo své pokutové území než v něm. Napadlo vás někdy, že by se některá z vašich akcí nevyšla?"

Neuer: „To je prostě riziko povolání, kterého jsem si byl vědom."

Die Welt: „Stačila ale jedna chyba a hrozilo, že by Německo kvůli červené kartě muselo mistrovství opustit."

Neuer: „Já jsem ale neriskoval kvůli sobě, aby o mně říkali, jak jsem úžasný, ale kvůli našemu mužstvu. Jednu věc vím určitě: kdybych při zápase s Alžírskem neudělal tyhle výpady, byli bychom vyřazení."

Tenhle klid, který se možná někdy jeví jako určitá tupost a který jeden z jeho juniorských trenérů kdysi interpretoval jako závažnou překážku pro jeho profesionální kariéru, je pro Neuera ve skutečnosti jed-

nou z vůbec největších výhod, které může brankář uplatnit v rychlých a komplikovaných herních situacích. Jeho silné nervy jsou – vedle pořádné porce odvahy a schopnosti rozpoznat herní situaci – předpokladem k tomu, aby mohl hrát fotbal na samém kraji srázu. A i kdyby se Neuer začal sesouvat dolů, nenechá se tím vyvést vůbec z míry, ale je hned zpátky ve hře, jako kdyby se nic nestalo. Hraje se dál. Neuer rozhodně není brankář, kterého by vlastní chyba hned znervóznila a pokazila mu celou hru.

Postup díky Neuerovi

Ale zpátky k zápasu v Porto Alegre, kde Neuer musí nejen zachraňovat v roli obránce, co se dá, ale zapojuje se do hry i díky malým domů od svých spoluhráčů. Německé ofenzivní hře chybí kreativita. Proti dobře organizované obraně Severoafričanů se Němci zmůžou jen na dlouhé přihrávky. Často jim pak nezbyde nic jiného než vrátit míč osvědčenému Neuerovi, který jim umožní rozehrát hru nanovo nebo jinak. Teprve krátce před koncem prvního poločasu se Němcům naskytne první příležitost. Alžírský obránce M´Bholi nezvládne sice zadržet dlouhý míč Toniho Kroose, s následnou přihrávkou Maria Götzeho si už ale skvěle poradí. V tento okamžik mohlo Alžírsko vést už o několik gólů. Jenom díky Manuelu Neuerovi se Německo udrželo nad hladinou. Je z Němců nejlepší, ačkoli k práci brankáře v klasickém smyslu se zatím ještě skoro nedostal.

O přestávce je Jogi Löw nucen zareagovat a namísto pobledlého Maria Götzeho pošle na hřiště Andrého Schürrleho, který obohatí německý útok novou hloubkou. V 50. minutě kopou Alžířané roh. Neuer míč chytí, má přitom ale problémy. Přesto ale pošle okamžitě dlouhý míč Schürrlemu, který o něj ale velmi těsně přijde. Končí to nakonec rohovým kopem Němců. Oba rohy dělí jenom několik málo sekund.

V 70. minutě se Mustafi zraní a musí být vystřídán. Místo něj nastupuje Khedira, který přebírá Lahmovu pozici v defenzivním středu, zatímco kapitán přechází na pozici pravého obránce. Díky přesunu Lahma je německý útok plynulejší a rychlejší. A díky Khedirovi, který teď poprvé na tomto šampionátu stojí po boku Schweinsteigera, je německá hra strukturovanější a stabilnější. Němci začínají kontrolovat hru a mají několik šancí. Dostávají pod kontrolu především nebezpečné kontry Alžířanů. Ve druhém poločase si už nemusí Neuer hrát tolik na obránce. Ve dvou situacích ale musí krk nasazovat. V 72. minutě Neuer vyběhne opět mimo své pokutové území a odrazí v poslední sekundě před Slimanim hlavičkou dlouhý míč, který přiletěl z alžírské půlky hřiště. A v 88. minutě opět zapracuje jako libero, když vyfoukne balón útočícímu Feghoulimu. Mezitím samozřejmě řeší méně závažné situace, jako například 75. minutě, kdy na svém místě v brankovém území chytá Slimaniho střelu. V regulérní hrací době žádné z mužstev neskóruje.

Hned na začátku prodloužení ale dává Schürrle zřejmě rozhodující gól utkání, když dorazí Müllerovu střelu a je to 1:0 pro Němce. Alžířané teď hrají ofenzivněji a Němci mají díky tomu šanci předvést svoji obranu. Tato ale zůstává stále velmi křehká a riziko, že Alžířané vyrovnají je proto stále velké, i když je vidět, že Severoafričany už pomalu opouštějí síly. Ve 109. minutě musí Schweinsteiger kvůli křeči opustit hřiště, aby ho nahradil debutant Christian Kramer, který má ve 117. minutě šanci na další gól. Krátce Boateng zachraňuje Němce před útokem Slimaniho, protože většina obránců je daleko od branky. A ve 120. minutě dorazí Özil odraženou střelu Schürrleho a skóre 2:0 napovídá, že výsledek je jasný. Ještě v posledních minutách prodloužení se ale musí Neuer zapojit do hry. Po Feghouliho přihrávce z křídelního prostoru stojí Djabou úplně sám před německou brankou a stihne dát ještě gól – 1:2. Krátce nato ale zápas končí a tým německé reprezentace postupuje do čtvrtfinále. Na zpátečním cestě do Campo Bahia, kde je tým ubytován,

ví reprezentační šéf Wolfgang Niersbach, komu má za postup poděkovat. „Myslím, že můžeme dnes všichni dnes poděkovat naší jedničce. Manu, to, co jsi dnes dokázal, je výkon hodný absolutní světové špičky. Jsi absolutní extra třída."

Mistr přihrávek

Manuel Neuer v 128 minutách a 21 sekundách tohoto zápasu naběhal přesně 5,517 kilometrů. Jeho protějšek na alžírské straně M'Bohli, brankář spíše starého ražení, zhruba o dva kilometry méně. M'Bohli musel čelit 22 střelám na branku, zatímco Neuer jenom sedmi. Neuer ale přitom přišel devatenáctkrát do kontaktu s míčem – a to mimo pokutové území!

Ve stejném okamžiku, kdy měl Neuer na kontě oněch 5,517 kilometru, měl jeho spoluhráč Per Mertesacker v nohou celkem 10,786 kilometru. Brankář tedy naběhal více než poloviční vzdálenost uraženou tímto obráncem. A jenom o 1100 metrů méně než Mustafi na pozici krajního obránce, která je celkem náročná na běhání. Ten měl během 70 minut a 17 sekund, které strávil na hřišti, na svém kontě celkem 6607 metrů. Jen v prvním poločase předvede Neuer šest ostrých sprintů. Přesně tolik, co Toni Kroos – v německé reprezentaci číslo 10. Během celého zápasu vybíhá desetkrát ze své brány, aby stopil nebezpečné míče nebo vyžehlil chyby svých spoluhráčů. Neuer má na kontě 42 přihrávek, z toho čtrnáct jich mířilo k Boatengovi, deset k Mertesackerovi. Jeho protějšek M'Bohli se dostal na číslo 17. Neuer přijme přihrávku od svých spoluhráčů míč celkem 26krát, M´Bohli 16krát. Neuer přihrává pravou i levou nohou, krátká přihrávka, přesná přihrávka přímo před nabíhajícího spoluhráče, přihrává spoluhráčům, kteří jsou daleko vepředu na soupeřově půlce hřiště, předvádí dlouhé hody. Jeho přihrávky jsou úspěšné ze 79 %, M'Bohliho ze 40 %. Neuer má v tomto ukazateli lepší bilanci než Mesut Özil (77 %), Mario Götze (71 %) i Thomas Müller

(67 %) a překoná v tomto ukazateli také třináct z patnácti alžírských hráčů nasazených v tomto zápase. Pokud vezmeme v úvahu, že Neuer od úvodního až do závěrečného hvizdu v podstatě stál na jednom místě, pak je na tom bezpochyby lépe než Özil, Müller i všichni Alžířané.

„Mužem zápasu“ ale FIFA nakonec nezvolí Neuera, ale M'Bohliho. Porota se při svém rozhodování nechá ovlivnit tradičními představami o funkci brankáře. M'Bohli chytal dobře a držel míč mnohokrát v rukách. Neuer nelétal vzduchem a nepředváděl se tak často jako jeho protějšek, ale měl pro to dobrý důvod: dokázal zastavit míč ještě dříve, než se ho jeho protivníkovi podařilo dopravit do blízkosti branky.

To si asi mnoho diváků vůbec neuvědomilo, nebo tomu nepřišli na chuť, protože čekali především na spektakulární zákroky, skoky a lety vzduchem.

Revoluce v přístupu brankáře

V domácích médiích dostává německé mužstvo pořádný výprask. „Schürrle tvrdý, Neuer špičkový, ostatní ostuda…“ tepe do hráčů Bild. Především obrana dostává od tisku za uši. Süddeutsche Zeitung píše: „V mužstvu byl jenom jediný spolehlivý obránce: brankář Manuel Neuer.“ Německá reprezentace v zápase proti Alžírsku nepředvedla dobrý fotbal. V zápase proti Alžírsku je až příliš jasné, že obranná řada Němců je děravá jako řešeto a že odstup jednotlivých hráčů, zvláště vnějších a vnitřních obránců, poskytuje soupeři velký prostor. Neuer je ale stále v pohotovosti, vždycky na správném místě a dokáže tyto mezery v podstatě vždy vyplnit.

Styl hry a vlastně celá taktika německého mužstva na tomto světovém šampionátu je do značné míry ovlivněna silným gólmanem. Tisk si všímá toho, že zatímco u jiných mužstev se role brankáře omezuje jen na odrážení střel soupeře a tvoří jenom zanedbatelnou součást herní taktiky, Neuer u německého mužstva funguje úplně jinak. V Anglii

Daily Mail ve zprávě ze zápasu s Alžírskem nechápe Neuera jako tradičního brankáře. „Beckenbauer, Matthäus a teď i Neuer! Tento výrazný brankář pokračuje v linii silných německých sweeperů." Podobně to vidí Zeit online ve shrnutí zápasu na svém online blogu: „Nejdůležitější zpráva: Německo je ve čtvrtfinále mistrovství světa. A druhá nejdůležitější zpráva večera: Německo má zase silného libera. Po všech těch dlouhých letech vymýšlení a testování různých obranných řad má Joachim Löw konečně jasno: Manuela Neuera mu do brány seslala sama nebesa!"

Fotbaloví nadšenci pro herní taktiku pak analyzují zápas na serveru Spielverlagerung.de: „Kvůli špatnému rozestavení hráčů *(zvláště v prvním poločase – pozn. autora)* a posunu krajních obránců měl německý tým problémy dostat se do protipresinku. Kolem míče bylo často příliš mnoho hráčů, zvlášť když přišli o míč uprostřed hřiště. Alžířané se dostávali z protipresinku jednoduchou přihrávkou, kterou dostali míč až na hrot. Zde se projevil Per Mertesacker jako nejpomalejší obránce německého týmu. Slimani se posunoval často doleva, zatímco Soudani, který operuje rovněž na této straně, se vysunoval více dopředu než Feghouli na opačné straně. Docházelo často k jejich běžeckým duelům s Perem Mertesackerem, který je nedokázala doběhnout a zadržet. Náš Mustafi zde nemohl v důsledku své dopředu vysunuté pozice příliš úspěšné zasahovat. To, že se tyto taktické nástroje soupeře nakonec minuly účinkem, jde na konto z největší části Manuelu Neuerovi. Předváděl obdivuhodné kousky jako spoluhrající brankář a pochytal všechny míče soupeře, které pronikly přes obránce. Jeho roli charakterizuje nejlépe pojem libero – volný hráč, který za obranou dobíhá míče a zakládá protiútok."

Server www.Spielverlagerung.de ale nevidí Neuerovu hru jenom ve světle slabých výkonů jeho spoluhráčů. „Je ale také nutno přiznat, že celý tým si je dobře vědom Neuerových kvalit a jeho způsobu hry.

Vysunuté postavení obránců a jejich roztažení do šířky hry umožnil teprve Neuer. Napravoval relativní nedostatky v rychlosti hráčů a celkově riskantní výstavbu hry. Aktivita v brankovém pásmu nesloužila jenom k uhájení vlastní branky, ale uvítal ji celý tým v poli."

Sportovní časopis Kicker ve svém příspěvku s titulkem „Falešná pětka" komentuje zápas takto: „Německo diskutovalo o falešné devítce a teď zase o ‚FALEŠNÉ PĚTCE' Manuel Neuer formoval průběh zápasu proti Alžírsku ve stylu libera. (…) Jeho 193 centimetrů je už předpisová míra správného brankáře. Je to obr nejen svým vzrůstem, ale i svými brankářskými schopnostmi. Není ale tento reprezentant, který hraje teprve potřetí na tak významném šampionátu, něco víc než jen brankář? Nenazvali bychom ho spíš sweeperem, tedy liberem? Číslo jedna plus číslo pět v dobách, kdy všichni diskutují o falešné devítce? Brankář Neuer podporuje své spoluhráče jako jedenáctý hráč v poli."

Cathrin Gilbertová z časopisu Die Zeit považuje Neuerovu hru za svého druhu dějinný zlom. Podle ní se mu v osmifinále světového šampionátu „podařilo provést revoluci v pojetí hry posledního hráče. … Manuel Neuer se vydává na cestu, po které žádný z jeho brankářských předchůdců ještě nikdy nešel. Pokud je to nutné, kontroluje skoro třetinu vlastní poloviny hrací plochy, tedy území, kde se běžně pohybují obránci. Je to on, kdo dokáže nečekaným odražením míče nebo kontrem najednou zrychlit hru a vnést do ní energii." Oliver Fritsch se v Zeit Online vyjadřuje v podobném duchu. „Myšlenka, že se brankář nedrží jenom v blízkosti brány, je už několik let celkem běžná, a to dokonce i v konzervativním Německu, které má tak rádo zaběhlé tradice. Že ale brankář operuje po celé třetině poloviny určené obraně, což byl právě Neuerův případ, je novinka. Člověk by měl být ve svých prognózách vždycky opatrný, ale Neuer ve vítězném zápase proti Alžírsku nabídl tak epochální výkon, že by mohl ovlivnit celé generace budoucích fotbalistů. Hodně dětí, které viděly tento zápas, se teď určitě bude

chtít stát brankářem – takovým jako Neuer. Že Neuer, jeden z nejlepších současných světových brankářů, zajistí v Brazílii své jedenáctce vítězství, se dalo čekat. Že to ale dokáže tak neuvěřitelným způsobem, nečekal vůbec nikdo. Nepoužil přitom skoro vůbec ruce, protože v částech hřiště, kde se pohyboval, je ani použít nesměl. Neuer si díky své aktivitě libera před velkým vápnem vysloužil označení libero Manuel. Možná, že po tomhle zápase budeme muset pro brankáře vymyslet nějaké úplně jiné označení."

Že k této brilantní brankářské exhibici došlo právě na trávníku brazilského stadionu, nepostrádá určité kouzlo. Brazílie totiž není zrovna zemí brankářů. Muže s rukavicemi tu dlouho ani nepovažovali za hráče a vnímali je spíš jako škůdce celé hry. Félix Miélli Venerando, jednička brazilského týmu, který v roce 1970 vyhrál mistrovství světa, poznamenal, že v Brazílii se stává brankářem zpravidla ten hráč, který byl slabý v poli. A že ten, kdo tady chce hrát pořádný fotbal, se bráně vyhne. V této kreativní a hravé kultuře, která chce dávat góly, platí prostě brankář za kazisvěta. Neuer v Porto Alegre jasně ukazuje, že to jde i jinak. Že i brankář může být plnohodnotný fotbalista, který se aktivně podílí na hře.

Chvála i skepse

Po zápase s Alžírskem aplaudují Manuelu Neuerovi všude ve světě. Doma to ale vypadá, že se za svou hru bude muset omluvit nebo ji bude muset obhajovat. Možná, že je myšlení fotbalové veřejnosti příliš silně ovlivněno uměleckými výkony takových hráčů, jako byl Oliver Kahn. Neuer kromě toho není jenom brankář, který se zapojuje aktivně do hry. Hodně brankářů to dnes dělá a mnoho z nich přitom používá nohy. Nikdo ale neinterpretuje toto zapojení do hry tak radikálně a nezvládá ho tak dobře jako Neuer.

Před čtvrtfinálovým zápasem proti Francii sedí Neuer s trenérem brankářů Andreasem Köpkem na tiskové konferenci. Köpkem považuje

za svůj úkol trochu uklidnit nervózní národ a novináře z odborných časopisů a z pódia spustí chvalozpěv na Neuerovu hru: „Suverénně zpracovává i velmi nepříjemné malé domů." Jeho hra prý není úplně bez rizika, výhody ale zcela jednoznačně převažují. Z Neuerova stylu hry prý rozhodně není nervózní. „Když ho sleduji, jsem v klidu. Člověk není nervózní, protože má pocit, že ví, co dělá." Neuer je prý nejlepší libero od dob Franze Beckenbauera, na což chválený Neuer reaguje chladně poznámkou o historii německé fotbalové taktiky. „Po Franzi Beckenbauerovi tady dlouho žádný libero vlastně ani nebyl, tak to není zrovna nejlepší kompliment."

Redakce časopisu Kicker diskutuje o Neuerově kontroverzním přístupu. Podle Olivera Hartmanna nedokázal Neuer v zápase s Alžírskem najít patřičnou rovnováhu mezi svými výjezdy a setrváváním na místě. „Neuerův výkon proti Alžírsku byl proto tak trochu tanec na ostří nože a nikdo nemůže popřít, že během těch devadesáti minut opouštěl brankové území až příliš často. Když Oliver Kahn připomíná Neuerovi, že to je riskantní, ví určitě, o čem mluví. Na mistrovství světa 2002 rostl v tomto brankáři světového formátu s každým dalším zápasem pocit vlastní nepřemožitelnosti – aby pak v posledním zápase s Brazílií vzal definitivně za své."

Hartmannův kolega Karlheinz Wild je ale jiného názoru. „Těmito akcemi, které Neuer opakovaně a stále častěji předváděl už v zápasech Bundesligy, teď na mistrovství světa v zápase proti Alžírsku ohromil celý fotbalový svět. (…) U Neuera je ale tahle mimořádně ofenzivní interpretace role brankáře spojená s určitou samozřejmostí, s níž si je dobře vědom rizika tohoto stylu. Ví, že pokud přijde příliš pozdě, je to hra vabank. Všechno nebo nic. Dostane červenou kartu. On ale tohle riziko podstupuje, protože je díky svému stylu svému mužstvu spíš užitečný – jako zametač, libero, jedenáctý hráč v poli. Pokud se našemu národnímu týmu v Brazílii podaří dosáhnout velkého úspěchu, Neuer

v tom sehraje klíčovou roli – jako výjimečný brankář, který používá jak ruce, tak nohy."

Karlheinz Wild má nakonec pravdu. 13. července 2014 se německý reprezentační tým s brankářem Manuelem Neuerem stává počtvrté mistrem světa.

KAPITOLA 2

MONAKO? BUER-STŘED!

MANUEL NEUER POCHÁZÍ z Gelsenkirchenu. Jeho rodný dům stojí v klidné části ulice Allensteiner Strasse mezi dvěma zahrádkářskými koloniemi, poblíž místní vyšší odborné školy. Otec Manuela Neuera pochází z Horního Švábska a do Gelsenkirchenu přišel v roce 1958 se svým otcem, kadeřníkem, který předtím provozoval dvě kadeřnictví ve své rodné obci. Do Gelsenkirchenu se rodina přestěhovala díky příbuzenským kontaktům a Neuerův dědeček si i zde otevřel kadeřnický salon.

Rok 1958 je i rokem, kdy se Schalke stalo poprvé mistrem Německa. Peteru Neuerovi bylo tehdy jedenáct let a dodnes si pamatuje na uvítání, jehož se na nádraží v Gelsenkirchenu tehdy vítězům dostalo. Peter Neuer se – stejně jako jeho otec – učil nejprve na kadeřníka. Později se stal policistou a sloužil v jednotce, kterou nasazovali při velkých akcích. Mezi tyto akce patřily i zápasy Schalke 04 na domácím stadionu.

Mezi Porúřím a Münsterlandem

Když řekneme, že Gelsenkirchen je rodným městem Manuela Neuera, není to úplně výstižné. Musíme být přesnější – jeho rodným městem je Gelsenkirchen-Buer. Tahle písmenka za spojovníkem mívají někdy zcela zásadní význam. Když se Neuera svého času v souvislosti s jeho odchodem do Bayernu Mnichov ptali na jeho údajnou minulost spojenou s ultras místního klubu, odpověděl: „Moje odpověď je jednoduchá. Já nepocházím z Gelsenkirchenu, ale z oblasti Gelsenkirchen-Buer. V rámci Gelsenkirchenu je to takové menší Monako. To ale mnoho lidí, kteří z Bueru nepocházejí, asi těžko pochopí."

Nazývat Buer „Monakem Gelsenkirchenu" není až tak nelogické, jak by se mohlo zdát. Mnoho lidí, kteří neznají Porúří, považují tuhle oblast za jednolitý útvar. Kdo tady vyrostl, ale dobře ví, že jednotlivá města, a dokonce i jednotlivé městské čtvrti se mohou navzájem velmi ostře odlišovat. Právě Gelsenkirchen bývá považován za „extrémně diferencované město" – použijeme-li formulaci místního fotbalového historika Hartmuta Heringa.

Zatímco v jižním Porúří, v oblasti Hellwegu, se lepší čtvrti nacházejí v jižní části měst, v případě Gelsenkirchenu, stejně jako u ostatních měst kolem řeky Emscher, je tomu naopak. Emscher a Rhein-Herne-Kanal tu tvoří jak geografickou, tak sociální hranici rozdělující města na „lepší" a „horší" poloviny. Oblasti na sever od této linie přecházející do Münsterlandu jsou považovány za „lepší". Buer se nachází právě tady. Tuhle oblast nemůžeme samozřejmě srovnávat s vypulírovanými jižními částmi Essenu a Dortmundu ani s Mnichovem nebo Monakem, Buer je ale jiný než ostatní části Gelsenkirchenu.

Původně to byla typická jihomünsterská vesnice s historickou tradicí vlastní samosprávy a lokálního patriotismu, kterou obývali převážně řemeslníci a zemědělci. Buer by byl možná dodneška nevýznamnou vesnicí, kdyby se regionální těžba uhlí v devatenáctém století nerozšířila

i do oblastí na sever od Emscheru. Už v roce 1858 začal irský podnikatel William Thomas Mulvany hloubit na jih od řeky první gelsenkirchenský důl „Hibernia“ (latinsky „Irsko“) a o dvacet let později pokrývaly doly již celou tuto oblast. Na začátku této industrializace byl i Gelsenkirchen jenom vesnička, stejně jako sousední osada Schalke, kde v té době začal fungovat důl „Consolidation“, který o 50 let později sehrál důležitou roli i při vzniku klubu FC Schalke 04.

V oblasti na sever od Emscheru začalo dolování o něco později, protože zde bylo uhlí zakryté nadložními horninami, což zvyšovalo celkové náklady na těžbu. V roce 1875 byl v Beckhausenu zřízen první důl „Hugo“, po němž následovaly další, a na začátku 20. století už byla původně zemědělská krajina kolem Bueru posetá věžemi šachet. Kvůli ubytování horníků se budovala další sídla. Tak vznikla místa jako Hassel, Resse, Erle, Beckhausen, Schaffrath a Scholven, které se seskupovaly kolem tehdejšího Bueru jako planety kolem Slunce. Tehdejší Buer se nacházel zhruba tam, kde je dnes čtvrť Buer-střed. Od roku 1911 nesl celý tento slepenec sídel hrdý název „Buer ve Vestfálsku“.

V oblasti Buer-střed nebyl nikdy zřízen žádný důl ani jiné industriální stavby, díky čemuž si tato čtvrť mohla zachovat vzhled typického vestfálského městečka, který dnes kontrastuje s proletářskými částmi obce. V žádné jiné části Gelsenkirchenu nenajdete tak výrazně zastoupené typické vestfálské měšťany s jejich typicky konzervativní mentalitou. Když se v roce 1928 Buer spojil s Gelsenkirchenem a osadou Horst-Emscher, měl skoro 100 000 obyvatel, což byla zhruba třetina celkového počtu obyvatel nového města, které dostalo název Gelsenkirchen-Buer. Už po dvou letech bylo ale tohle označení zredukováno pouze na „Gelsenkirchen“. Díky poválečnému rozvoji stoupal i počet občanů města a v roce 1959 dosáhl historického maxima 391 745 obyvatel. S útlumem báňského průmyslu ale začal zase brzy klesat a dnes je zhruba o třetinu nižší: 256 000 obyvatel.

Bipolární město

Buer-střed tak nakonec unikl jak pustošivé industrializaci, tak následkům omezení zdejší výroby. Dnes je tato oblast obklopena lesíky a ornou půdou. Je tu hodně zeleně a parků s rybníky a jezery a najdeme tu dokonce i vodní hrad z 13. století s francouzským parkem. I pozůstatky industriálních budov a uzavřených dolů zapadají celkem vhodně do zdejší atmosféry.

Halda vytěžené zeminy z dolu Hugo zvaná Rungenberg byla osázena zelení a slouží jako příměstská rekreační oblast. V její blízkosti se nachází také zajímavá dělnická kolonie Schüngelberg, která byla v roce 1989 prohlášena za památkovou rezervaci.

Frank Baranowski, sociálnědemokratický starosta Gelsenkirchenu, mluví o bipolárním městě. „My jsme dnes jedno velké město, které tvoří dvě někdejší velká města, která měla své vlastní čtvrti, takže jsou tady vlastně dvě centra. (…) Právě Buer byl a je oblast, se kterou se část zdejších obyvatel velmi silně identifikuje. A Buer si dokázal uchovat také své malé historické centrum – pro mnoho návštěvníků je velmi atraktivní. Je tu hodně malých obchodů a tržiště. Buer je velmi vyhledávané místo pro nakupování."

Co musí starosta ještě dodat, je fakt, že jih Gelsenkirchenu je dodnes více proletářský a sociálně slabý, zatímco v Bueru, a zvláště v Bueru-střed, žijí převážně lidé s vyššími příjmy, střední třída a učitelé. Čtvrti jižně od kanálu Rhein-Herne se vylidňují, zatímco Buer a Buer-střed jsou oblasti, kde je problém sehnat byt nebo dům.

Bueřané ještě dnes rádi používají název „Buer ve Vestfálsku". Mnozí z nich na otázku, odkud pocházejí, neodpovídají „Gelsenkirchen", ale prostě „Buer".

V Gelsenkirchenu je proto zvykem považovat Bueřany za trochu nafoukané, což lidé, kteří tu nežijí, obvykle moc nechápou. Buer tu ale skutečně platí za jakési místní Monako.

Otcova krev

Sociální mnohovrstevnatost Bueru se projevuje i ve fotbale. SSV Buer 07/28 je spíše měšťanský klub a je to výsledek fúze Ballspielverein Buer 07 (BVB 07) a DJK Sportfreunde Buer 1928. Do BVB 07 mířili zpravidla sportumilovní buerští gymnazisté, zatímco Přátelé sportu (Sportfreunde) patřili ke katolickému sportovnímu hnutí DJK. Jejich zdejší rivalové Spvgg Westfalia naopak představovali klub, jehož členové se rekrutovali z hornického prostředí.

I otec Manuela Neuera hrál fotbal, ale nikdy v žádném buerském klubu. Až do roku 1979 bydlel v jižní části města, v gelsenkirchenské čtvrti Neustadt, která se nachází u hlavního nádraží, a hrál zde za juniorské mužstvo Eintracht Gelsenkirchen, jehož základnou byl stadion Südpark. Eintracht byl v té době hned po Schalke druhým nejvýznamnějším klubem ve městě. V 60. a 70. letech hrál v Regionální lize západ, což byla tehdy druhá nejvyšší liga. Naposledy v sezoně 1973/74, kdy mužstvo neprošlo kvalifikací do nové 2. Bundesligy – navzdory předchozí fúzi s klubem STV Horst-Emscher, díky níž vzniklo nové fotbalové mužstvo STV Eintracht Gelsenkirchen-Horst.

Z Eintrachtu tehdy vzešla řada pozdějších hráčů Bundesligy, jako například Heinz Hornig, který se v dresu 1. FC Kolín nad Rýnem stal v roce 1964 prvním bundesligovým mistrem, nebo Willi Koslowski, přezdívaný „Čmoud“, který později v Bundeslize kopal za Schalke, rudobílý Essen i za německou reprezentaci. Eintrachtem prošel i Hans Nowak, který v roce 1966 získal s Bayernem Mnichov Německý pohár a o rok později i Pohár mistrů evropských zemí (PMEZ). A nesmíme zapomenout ani na Jürgena Rynia, vynikajícího brankáře, který měl tu smůlu, že mu se čtyřmi různými týmy unikl titul mistra Bundesligy – poprvé s Karlsruher SC (1968), pak s 1. FC Norimberk (1969), s Borussií Dortmund (1972) a s FC St. Pauli (1978).

V juniorském týmu Eintrachtu se Peteru Neuerovi nepodařilo výrazněji prosadit. V kategorii dospělých pak nastupoval za černobílý Neustadt. Po určité době ale fotbal zcela opustil a začal se věnovat jinému odvětví – házené. Peter Neuer má kromě toho talent i na atletiku – už jako desetiletý hodil kriketovým míčkem skoro padesát metrů a při skoku do dálky zdolal pětimetrovou hranici. Není pak divu, že něco z jeho talentu přešlo i na jeho syna Manuela.

První míč ve dvou letech

Už od raného dětství je na Manuelu Neuerovi patrné, že si bude s míčem rozumět. Ve dvou letech dostává svůj první fotbalový míč. O svém velmi raném nadšení pro fotbal sám vyprávěl novináři Michaelu Horeni z Frankfurter Allgemeine Zeitung. „Dokonce i při nedělní procházce s rodinou jsem musel mít s sebou pořád míč. Když je dítěti pět nebo šest let, tak není normální, aby myslelo na to, že musí třikrát týdně trénovat, hrát fotbal o přestávce na školním dvoře a pak jít ještě na tenis. Dítě to takhle cílevědomě nebere. Dělá prostě to, co ho baví. Já jsem tím byl posedlý. Nemohl jsem nikam jít bez míče. I když jsme jeli lyžovat, musel jsem si vzít míč s sebou a můj otec se mnou musel dokonce i v závějích hrát fotbal.“

Na fotbalovém plácku nezačíná jako brankář, ale jako hráč v poli. Byl to tehdy úplně jiný fotbal než jeho pozdější profesionální angažmá. „Měl jsem z toho ohromnou radost. Nedá se to srovnat s tím, jak se hraje dneska. Člověk si s míčem opravdu hrál.“

V roce 1991, krátce před jeho pátými narozeninami, přihlásí Peter Neuer malého Manuela do přípravky mužstva Schalke 04. Předtím váhá a neví, jestli má jít do SSV Buer, nebo do Schalke. Nakonec vyhrávají „Knappen“. Buerskou Westfalii rodiče škrtli hned na začátku. To, že nad Buerem vítězí Schalke, má prostý důvod: oba rodiče jsou fanoušky

mužstva hrajícího v kobaltově modrých dresech. V Schalke 04 pak Manuel Neuer stráví celkem 20 let.

To, že v tomto klubu skončí nakonec v bráně, ale není jeho rozhodnutí. „Nejdřív jsem chtěl být útočník, dávat góly. Když mě rodiče ve čtyřech letech přihlásili do Schalke, v družstvu nejmenších dětí tehdy zoufale chyběl brankář. To bylo pochopitelné, všechny děti chtěly hrát, nikdo nechtěl stát v brance. Jako kdyby to byl nějaký hlupák. A protože jsem chytal dobře, už jsem z branky nikdy nevylezl." Chuť „hrát s ostatními" ho ale nikdy nepřešla.

Své první veřejné vystoupení absolvuje Neuer ve věku sotva pěti let na halovém turnaji v minifotbalu v sousedním Herten-Westerholtu. Unikátní záznam tohoto debutu najdeme dokonce na Youtube. Je to zápas malé kopané s brankami na házenou. Neuer hájí svoji branku v brankářském trikotu s dlouhými rukávy a v dlouhých vypolstrovaných kalhotách, v nichž vypadá dost nepohyblivě. Před brankou bojuje chumel malých fotbalistů o míč. Jeden z nich, zřejmě nejlepší, získává míč, dostává se před branku a střílí po zemi míč k levé tyči. Manuel ho nechytí. Chlapec udělal chybu, stál příliš dlouho na místě a střelu nevykryl. Neměl šanci. Následně ho vidíme se svěšenýma rukama, otočeného na stranu. Pravděpodobně pláče. V tu chvíli zřejmě zazní závěrečný hvizd a zápas končí. Neuer se ale nehýbe z místa. Přichází muž, který má chlapce na starosti, vede ho od branky a snaží se ho utěšit. Nedaří se mu to, a přichází proto další muž. Vedou ho do středu hřiště, ale pak si všimnou, že v bráně zůstal ležet velký plyšový medvěd, maskot týmu. Manuel se pro něj vrací. Jeho styl běhu je lehkonohý, uvolněný a už tehdy nám připomíná dnešního Neuera.

Sourozenci

Ačkoli je Manuel Neuer jediným fotbalistou v rodině, má ještě sourozence. Jsou celkem tři: bratr Marcel, nevlastní bratr Stefan a nevlastní

sestra Stefanie – Stefan a Stefanie jsou děti z předchozího manželství Petera Neuera. Marcel je o rok starší než Manuel a má se stát učitelem. Na univerzitě v Bochumi studoval historii a náboženství. Z něj fotbalista určitě nebude. „Potenciál stát se fotbalistou je totálně omezený." Jako kluk hrál ještě za Schalke, ale „nedokázal ani intenzivním tréninkem zlepšit techniku". Fotbalista Marcel Neuer charakterizuje sám sebe „Měl jsem špatnou techniku, ale nevzdával jsem to." Přátelé mu k narozeninám darují dres Schalke s nápisem „Pořízek" na zádech. Marcel Neuer: „Vyjadřuje to i můj styl hry…" Toto označení vystihuje i Marcelovu tělesnou konstituci – je sice menší než jeho slavný bratr, ale mnohem kompaktnější a urostlejší postavy.

„Pořízek" si ale do vrcholového fotbalu stejně našel cestu. Marcel Neuer patří mezi kmenové rozhodčí Schalke 04. Dotáhl to tady celkem daleko. Už jako třicetiletý pískal v nejvyšší amatérské lize a v juniorské Bundeslize. V regionální lize asistuje jako čárový rozhodčí. Marcel Neuer vidí určitou příbuznost ve své a bratrově úloze na hřišti – „Jsme si v mnohém podobní, oba prostě musíme být něco extra. Na hřišti je dvacet hráčů. Ale vždycky je tam jenom jeden rozhodčí a dva brankáři."

Stefan, nevlastní bratr Manuela Neuera, se o fotbal příliš nezajímá. Studoval biologii a společenské vědy a je učitelem na gymnáziu v Gelsenkirchenu. Žáci jeho kurzů biologie se pravidelně účastní celostátní soutěže s názvem „Bio-logisch!" Nevlastní sestra Stefanie se na jednom z místních dostihových závodišť vyučila ošetřovatelkou koní. Od svých třinácti let žije v jednom malém toskánském městečku. Nikdo ze tří sourozenců si nakonec nepostavil kariéru na tom, že jejich bratrem je slavný Manuel Neuer.

Úspěch na Amelandu

Nizozemský ostrov Ameland leží v Severním moři a je Mekkou mládežnických organizací. Když jsou v Severním Porýní-Vestfálsku veliko-

noční nebo letní prázdniny, pořádají různé církevní a sportovní spolky z Münsterlandu a Porúří pro mládež zájezdy na tento dobře dosažitelný ostrov. Z Gelsenkirchenu trvá cesta autem a potom trajektem pouhé čtyři a půl hodiny.

Děti a mládež zde bydlí v bývalém statku přestavěném na ubikace. O prázdninách se přilehlé plochy mění na fotbalová a jiná hřiště. Kdo tu v tuto dobu projíždí třeba na kole, vidí na každém kroku sportující děti a mládež – většinou na vykolíkovaných hřištích se vztyčenými pětimetrovými bránami, kde se honí za míčem.

O prázdninách na Amelandu pořádá letní tábor také katolický Spolek svatého Urbana z Bueru. Protože Neuerova rodina do tohoto spolku patří, jezdí Manuel a jeho bratr na tyhle prázdninové akce pravidelně. Tady obývají ubikaci Duinzicht, která se nachází v ulici Hoofdweg 3. Manuel Neuer na to rád vzpomíná: „Vždycky jsme si to tam maximálně užili." Pravidelné třítýdenní pobyty na nizozemském pobřeží Severního moře patří k nejhezčím zážitkům Manuelova dětství. Ameland je také kulisou, v níž se odehrávají první milostná vzplanutí a první polibky. „Došlo k tomu na jednom valníku, odstaveném na jedné louce."

Na Amelandu slaví Manuel a Marcel Neuerovi také svůj první společný úspěch ve fotbale, když se svými kámoši vítězí v místním turnaji a získají „Ostrovní pohár". Manuel je v brance. Zažije to pak ještě o mnoho let později – už jako instruktor mládeže ze Spolku sv. Urbana.

Na škváře

Když je Neuerovi osm let, hraje ve třetím družstvu přípravky s označením E3. Trénují na starém stadionu Glückaufkampfbahn ve čtvrti Schalke – na škváře.

To, že bude jednoho dne mnohem vyšší než jeho vrstevníci, zatím ještě není vůbec patrné. Už teď je ale jasné, že je maximálně ctižádostivý a že jeho nejoblíbenější činností je řádit každý den na hřišti. Ani

bolest hlavy či jiné drobné neduhy, kterými děti v jeho věku trpívají (nebo je předstírají), ho nedokážou odradit od tréninku. A třebaže je Manuel všechno, jenom ne dlouhán, posílají ho při tréninku do velké brány namísto malé branky, která se v chlapeckém týmu D běžně používá.

„Manu byl už tehdy nápadný svou ctižádostí. Nedokážu si vzpomenout, že by za celou tu dobu chyběl na jediném tréninku." Mužem, který tohle říká, je Siegbert „Siggi" Hüneborn, první Neuerův brankářský trenér. Dnes je mu osmašedesát a tehdy na základní škole Buer-Mitte učil tělocvik, zeměpis, dějepis a politiku. Dnes se na Münsterské univerzitě věnuje vzdělávání důchodců a je také čestným členem výboru nadace Manuel Neuer Kids Foundation.

Hüneborn působil jako brankář pouze na amatérské úrovni, například v klubu TuS Altenberge 09 poblíž Münsteru a dále ve fotbalovém mužstvu Münsterské univerzity, kde hrál také Heribert Bruchhagen, pozdější manažer působící v Eintrachtu Frankfurt, nebo Bernd Wehmeyer, který v roce 1983 získal s Hamburkem Pohár mistrů evropských zemí. Hüneborn trénuje „na Schalke" od roku 1987 do roku 1989 nejprve juniorskou skupinu B2 a v roce 1995 přebírá právě skupinu E3, kde hraje i Manuel Neuer.

Skutečnosti, že dnešní špičkový brankář tehdy trénoval až ve třetím týmu své věkové kategorie, nemusíme přikládat příliš velký význam. Hüneborn to vysvětluje: „Tehdy ještě kluby neměly takovou strukturu jako dneska. Když kluci hráli, trenér držel v ruce cigaretu, v kapse kabátu měl flašku piva a ani je moc nesledoval." Mnoho trenérů tehdy nemělo ani trenérský průkaz.

Reformátor Bodo Menze

Tyhle poměry ve výchově fotbalového dorostu nebyly tehdy v bundesligových klubech ničím neobvyklým. Schalke nebyl jediný klub, kde to

takhle fungovalo. Většina profesionálních klubů se o výchovu mladých talentů v podstatě nestarala. Podmínky pro trénink tu bývaly často horší než v amatérských klubech. Nefungovala tu žádná selekce a do činnosti klubu se mohl zapojit – ať už jako hráč nebo trenér – vlastně kdokoli, kdo projevil zájem. To se měnilo jenom velmi zvolna a teprve se vznikem výkonnostních center došlo k podstatnému obratu.

Když je Manuelu Neuerovi deset let, pojme Peter Neuer podezření, že se jeho syn „na Schalke" dostatečně nerozvíjí, a přihlásí se sám na trenérský kurz. Nakonec se ale nemusí osobně zapojovat, protože poměry se začnou měnit a tréninku se ujmou kvalifikované síly.

Muž, pod jehož vedením se situace změnila radikálně k lepšímu, se jmenuje Bodo Menze. Menze se narodil v roce 1953 a je to pravověrný rodák z Schalke – jeho rodný dům se nachází nedaleko od starého stadionu Glückauf-Kampfbahn. Menze byl od svých jedenácti let členem klubu, hrál tu v několika chlapeckých a juniorských družstvech. Studoval francouzštinu a sport a absolvoval Vysokou sportovní školu v Kolíně nad Rýnem, obor fotbalový trenér. Stal se pak trenérem fotbalového klubu Niederrhein. V roce 1991 ho ale povolává prezident Schalke Günter Eichberg zpět do rodného města. Menzemu se pak v Schalke podaří zprofesionalizovat strukturu práce s dorostem, především díky uzavření pracovních smluv s profesionálními trenéry – bývalými profesionálními hráči z řad domovského klubu, jako je Manfred Dubski a Norbert Elgert, nebo s bývalým druholigovým brankářem z Herne Lotharem Matuschakem, který bude trénovat mladé brankáře tmavomodrých. Menze je také jedním ze dvou otců spolupráce mezi klubem a místní integrovanou školou „Berger Feld".

Druhým je její ředitel Georg Altenkamp. Ten vede od roku 2014 o něco později založené výkonnostní centrum, známé od roku 2012 pod označením „Knappenschmiede". Co se týče výchovy fotbalového

dorostu, patří dnes Schalke 04 mezi nejprogresivnější německé kluby a největší zásluhu na tom má právě Bodo Menze.

Trenére, nech mě taky hrát

Některé děti chtějí jenom stát v bráně. Jsou to typy, které nechtějí hrát v poli a běhat za míčem. Do branky posílají v útlém věku často vysoké nebo tlusté kluky. A často tam pak i zůstanou. Pokud chtějí hrát s ostatními, trenéři jim to většinou nedovolí.

Tenhle jev můžeme bohužel sledovat i v dnešní době. Typické nedělní ráno kdekoli v Münsterlandu. Na upraveném trávníku stojí prosti sobě dvě chlapecká družstva kategorie U9. Slunce začíná pálit a teplota stoupá nad 20 °C. V brance ale stojí capart navlečený jako pumpa, jako kdyby čekal pořádnou sněhovou nadílku. Dlouhé, vypolstrované kalhoty (i když je všude kvalitní trávník), vypolstrovaný dres s dlouhými rukávy a čepice na hlavě. Brankář v rytířském brnění, které výrazně omezuje jeho pohyblivost. Už podle oblečení je vám jasné, že je to podivín, který vyčnívá ze svého mužstva, že to není žádný opravdový hráč. Zatímco jeho mužstvo na druhém konci hřiště kope roh, malý rytíř hájí svou brankovou čáru. Trenér se opírá o branku a ani ho nenapadne, že by ho mohl popohnat o patnáct metrů dopředu. Aby mohl likvidovat kontry soupeře. Aby se taky zapojil do hry. Cožpak opravdového fotbalistu může bavit neustálé čekání?

Mnozí se s tím spokojí. Mnozí ne. A třeba je tohle zamrznutí na místě už nebaví. A třeba je pak trochu mrzí, když přihlížející maminka komentuje vítězství jejich mužstva 10:0 slovy: „No vidíš, vlastně jsi neměl ani žádnou práci.“ Možná by místo toho mohla taky říct: „No. Moc jsi k vítězství vašeho družstva nepřispěl.“ Některé malé brankáře to nakonec přestane bavit. Mohou si pak přát jít do pole, aby mohli hrát s ostatními. Tam ale nedostávají moc příležitostí, protože dosud tréno-

vali pouze jako brankáři. Vrcholem tréninku je pro ně desetiminutový nácvik střel na branku.

Malý Neuer nepatří k těm, kteří chtějí vězet nadosmrti uvázaní u brány. Nebaví ho jenom chytat střely druhých, jakkoli může být létání vzduchem mezi tyčkami efektní. „Trenére, nech mě taky hrát," prosí Siggiho Hüneborna. Na konci sezony hrají kluci z E-týmu Schalke zápas s konkurenčním mužstvem Beckhausen 05. Před koncem poločasu vedou těsně 2:0. Neuera už nebaví stát nečinně v brance. Hüneborn se nechá přemluvit a od půlky druhého poločasu dovolí Manuelovi hrát. „Chtěl dát za každou cenu gól. Toho dne se mu to ale bohužel už nepodařilo."

Siggiho Hüneborna postupem času přechází chuť trénovat, především kvůli rodičům, kteří se snaží na kraji hrací plochy sami řídit hru. Nejen, že jsou tito tatínkové a maminky přehnaně ctižádostiví, ale v první řadě nerozumějí fotbalu. „Měl jsem už těch rodičů plné zuby." Hüneborn si vzpomíná na jeden zápas, kdy povzbuzoval brankáře, aby se zapojil do hry a orientoval se víc dopředu. Jenže chlapec stál bezradně na místě a nevěděl, co má dělat. Důvodem byl tatínek, který na něj řval od postranní čáry a uděloval mu rozkazy, že má zůstat na místě. Kluk prostě najednou nevěděl, co má dělat. „Ty říkáš, že mám jít dopředu, a můj táta zase říká, že mám zůstat na místě."

Tréninky na „Horské louce"

Spolu s Peterem Schreinerem, rovněž trenérem žákovských mužstev a autorem mnoha odborných publikací, napadla Siggiho Hüneborna myšlenka poskytovat brankářský trénink i juniorským týmům E a D. „Byla to zcela dobrovolná iniciativa. Tehdy se v těchto věkových skupinách ještě žádný speciální brankářský trénink neprovozoval. I v rámci Schalke to bylo vůbec poprvé, co se trénovali tak malí brankáři."

Hüneborn tedy přesedlává na trenéra brankářů, takže Manuel Neuer zůstane i v příštích letech jeho žákem. Trénuje se na „Horské louce“ u Parkstadionu. Tak se totiž říká travnaté vyvýšenině, která sousedí s parkovištěm za hlavní tribunou. Je to plocha, na které stojí jenom dvě brány. V tomhle rohu se samozřejmě provozovalo především anarchistické čutání bez jakýchkoli pravidel. Hüneborn: „Tomu malému pozemku jsme neřekli jinak než ‚Horská louka‘, protože jste tam museli jít do kopečka. Před začátkem tréninku museli kluci vždycky sesbírat střepy z rozbitých lahví od koly a uklidit to tam.“ Hüneborn sem bere dvakrát týdně malé brankáře. Poté, co klub postavil nový stadion zvaný Arena auf Schalke a s ním i přiléhající tréninkové centrum, vzala „Horská louka“ i parkoviště za své.

Nekonvenční jsou i Hünebornovy tréninkové metody. Používá třeba ragbyový míč. Není totiž jednoduché ho chytit, protože na rozdíl od kulatého míče mění neočekávaně dráhu a nedá se vůbec předpovědět, kam v následujícím okamžiku poletí. Procvičují se tím reflexy a schopnost reagovat. Používají se i tenisové míčky. Kromě toho trénuje Hüneborn různé herní situace – jeden na jednoho nebo dva na dva – podle počtu brankářů, kteří jsou zrovna k dispozici.

Poklad

Jsou tu ještě další dvě důležité osoby: matka Marita a její otec Wilhelm Leitheiser neboli „děda Willi“, jak mu Manuel Neuer říká. Ti dva se střídají a vozí Manuela autem na trénink. Hüneborn vzpomíná: „Na parkovišti bývala většinou pouhá dvě auta – jejich a moje.“

Wilhelm Leitheiser pracoval jako stavbyvedoucí na dolech a teď je z něj čiperný důchodce kypící zdravím. Teprve ve svých 73 letech se musel poprvé vypravit k lékaři. Děda Willi hraje v životě Manuela Neuera důležitou roli. Je chytrý a vtipný vypravěč, což dokazuje ještě v roce 2014, kde ve svých 89 letech velmi vtipně rozmlouvá s šéfredak-

torem deníku „Ruhr Nachrichten“ Herrmannem Beckfeldem. Manuel Neuer sklon k žertování a velkou dávku šibalství po dědečkovi Willim určitě podědil.

Manuelovi rodiče Peter a Marita jezdí na každé utkání Manuelova týmu, které se hraje mimo domácí hřiště. Mají totiž vlastní obytný automobil. Siggi Hüneborn vzpomíná, jak se měl jeho tým v roce 1995 účastnit v době letničních svátků jakéhosi turnaje, který se konal v münsterlandském Rheine. Trenér se tam tehdy vypravil už o den dřív. „Měl jsem v Rheine přátele.“ Také Neuerovi byli už na místě, což ale Hüneborn nevěděl. „Když jsem se byl ještě večer podívat na stadion, vyskočil najednou z nějakého roští kluk a huláká na mě: ‚Nazdar, trenére!‘ Byl to Manuel.“

O pár let později se Manuel, kterému je už patnáct, opět setkává se svým starým trenérem na turnaji místních škol, v jehož rámci hraje Hünebornova základní škola proti integrované škole Berger Feld, kde hraje celá řada chlapců z dorostu Schalke. Hüneborn: „Byli jsme tehdy jasní outsideři, šlo jen o to, nás nerozdrtili moc výrazně.“

Brankář Neuer chce dát za každou cenu týmu svého bývalého trenéra gól. Poté, co si Berger Feld zajistí slušný náskok, hraje brankář jako libero a má pro realizaci svého cíle skoro celý druhý poločas. Hüneborn vzpomíná: „Jeho spoluhráči ho přitom podporovali. Manu pálil pokaždé tak z pětadvaceti, třiceti metrů a vždycky jenom o fous minul branku. Naštěstí jsme měli celkem dobrého brankáře, který hrál později i v Oberlize.“

Integrovaná škola Berger Feld vítězí 10:0, Neuer k tomu ale nakonec svým gólem nepřispěje. Na Hüneborna ale jeho hra udělá silný dojem. „Všiml jsem si, že ten kluk má něco v sobě. Že to bude fakt poklad. Dokázal všechny, kdo sledovali jeho hru, spolehlivě zvednout ze sedaček.“

Ještě před rokem přitom hrozil Manuelu Neuerovi v Schalke konec kariéry – kvůli jeho příliš malému vzrůstu.